

Statsrådet Sköld skriver slutligen att en samverkan skulle medföra att vi finge följa vissa stormakter "i vått och torrt", att vi kanske finge oss i krig på grund av en intressekonflikt i Asien. Hr Sköld utgår alltså från att en samverkan skulle vara ovillkorlig, trots att många andra former kan tänkas, bland annat ett löfte från västmakternas sida att försvara vårt oberoende. På denna punkt är det svårt för läsaren att inte misstänka hr Sköld för att skriva i ond tro. Endast tanken på andra uttalanden i artikeln kan häva misstanken. Låt oss anta att det är fråga om tanklöshet.

än entusiasm för en brutal, smutsig, rovgirig gammal nordisk nationalism" och att Preussen alltså borde erövra Slesvig; Engels förklarade att Polen saknade existensberättigande och att dess folk borde begagnas som kanonmat.

En verklig analys av den sociala bakgrunden till 1848 års händelser kan på grund av bristande material inte utföras. Spekulationer är därför naturliga; det kan emellertid krävas att en historieforskare starkare påpekar deras osäkerhet.

Herbert Tingsten

I 848

HALVDAN KOHT:

Revolutionsåret 1848.

Natur och Kultur. 8 kr.

FÖRRE NORSKE utrikesministern professor Halvdan Koht har skrivit en innehållsrik och instruktiv bok om det stora europeiska revolutionsåret 1848. Den ger en åskådlig skildring av de snabba revolutionära framgångarna runtom i Europa och den lika snabba reaktionen. På några punkter har författaren kommit med nya bidrag till forskningen, särskilt genom utnyttjande av amerikanska diplomatiska rapporter.

Bokens värde minskas dock i hög grad av det doktrinärt marxistiska perspektivet på händelserna. I någon förkortning innebär detta perspektiv, som framlades redan av Marx, att revolutionerna 1848 genomfördes av borgare och arbetare i förening, medan reaktionen förklaras av att borgarna införde arbetarklassens radikalism återgick till det "samhällsbevarande" läget. Den strid som efter en kort period av samverkan utbröt mellan de liberala borgarna och de socialistiska arbetarna ledde i en rad stater till nederlag både för liberalism och socialism. Att denna synpunkt är av vikt förnekas av ingen. Men så ensidigt framförd som i detta fall ger den icke en korrekt bild av läget. Själva begreppen borgare och arbetare är så vaga att deras användning utan nyansering och reservationer leder till en otillfällig schematisering av förloppet. Detta klagas bäst genom en hänvisning till händelserna i Frankrike.

Ludvig Filip har kallats "borgarkonungen", hans regim kännetecknas ofta som liktydig med bourgeoisieens värde, av de 300.000 som ägde rösträtt efter 1830 sägs flertalet vara välsituerade borgare. Var det då denna maktägande grupp, borgarklassen i ordets mest egentliga mening, som gjorde uppror 1848? Säkerligen inte. Ordet borgare tas här i en helt annan bemärkelse. Möjligen kan man, med Marx, söka lösa svårigheten genom att skilja på storborgare och småborgare och i de sistnämnda se februarirevolutionens inspiratörer. Men det hjälper inte mycket, ty all anledning saknas att anta att exempelvis massan av hantverkare och butiksägare var revolutionärt sinnad då februarirevolutionen började. Över huvud är det väsentligt att fastslå att av allt att döma revolutionen på grund av en rad tillfälliga omständigheter kunde genomföras av en liten minoritet i Paris, medan den ojämförligt största delen av Frankrikes befolkning var likgiltig.

Med större skäl kan juniupproret ses som en strid mellan borgare och arbetare; detta framgår av att nationalgardets avdelningar från de burgna distrikten slöt upp till ordningens försvar, medan dess från förstäderna rekryterade bataljoner stred på den andra sidan av barrikaden. Men lika viktigt är det att fastslå att sannolikt endast en ringa del av arbetarna var socialister och att det helt enkelt var nationalverkstädernas stängning (möjligen en provokation från regeringens sida) som framkallade revoltförsöket. Då Koht skriver att arbetarklassen 1848 "vaknat till insikt om att den måste stå självständig och samlad" och att "den fann sitt program i Kommunistiska manifestet" är detta en nästan grotesk överdrift. Alla val under 1848 visar att så icke var fallet. De flesta franska arbetare måste exempelvis antas ha röstat för prins Napoleon på hösten 1848 och hjälpte några år senare genom sina röster Napoleon att bli diktator och kejsare.

Kohts doktrin kommer honom till förbise eller undanskjuten faktor av central betydelse. En engelsk forskare, Namier, kallar i ett nyligen utgivet arbete 1848 för "de intellektuellas revolution". Sannolikt är det viktigare att framhålla denna synpunkt och att sålunda understryka medelklassintelligensens dominerande inflytande än att tala om borgarklassens revolution. Bönderna får i Kohts arbete, liksom alltid i marxistiska skrifter, knappast vara med; de passade ju inte i Marx' klasschema. Någon gång kommer dock i förbigående en upplysande sats. "Österrike bestod ju mest av bönder, och de var inte revolutionära", heter det på ett ställe. Här har vi en kärnpunkt: bönderna, som överallt bildade ett överväldigande flertal, var inte revolutionära; den tanken borde ha varit ett ledmotiv i framställningen.

Vid sidan av den sociala synpunkten framhåller Koht, om också mindre starkt, den nationella, som särskilt för utvecklingen i Tyskland och Österrike var utslagsgivande. Men han underlåter att framhäva att nationalismen hade stort inflytande även på de få medvetna socialisterna; hela hans skildring ger intrycket att dessa män stod över föreställningar av denna art. Läsare av Kohts bok har säkert svårt att tro att Marx och Engels vid denna tid var tyska nationalister. Marx, som i manifestet talade om arbetarnas saknad av fosterland, skrev att danskarna var "ett halvciviliserat folk", vars "verkliga huvudstad är Hamburg, inte Köpenhamn", att "skandinavismen är ingenting annat